
VIERING op 11 augustus 2024, 10 uur
Doopsgezinde Gemeente Aalsmeer

Voorganger: ds. Matthijs de Vries

Muzikale ondersteuning: Valeriya Zakopay

Lezer: Gerda Kilian

Kerkenraadslid: Tilly Overbeek

-
- Orgelspel/pianospel
 - Welkom, mededelingen, kaars(en)
 - Moment van stilte
 - Bemoediging en groet
 - 287 Rond het licht dat leven doet 1, 2 en 5
 - Gebed om ontferming
 - 305 Alle eer en alle glorie
 - 1 Kon. 17.8-24
 - 845 Tijd van vloek en tijd van zegen
 - Marcus 7.24-30
 - 647 Voor mensen die naamloos
 - Overdenking

Dien God vriendelijk

Overdenking D.G. Aalsmeer, 11 augustus 2024. Ds. Matthijs de Vries

Zusters en broeders, hier in de kerk en die thuis meekijken en -luisteren,

De wereld verhardt. Er zijn racistische rellen in Engeland – de regering Starmer gaat er hard tegenin en laat dreigende taal horen. De oorlog tussen Israël en Hamas dreigt te escaleren tot een oorlog in het hele Midden-Oosten. Ook de oorlog in Oekraïne, die niet begonnen was toen ik hier de vorige keer preekte, in maart 2022, duurt maar voort. En hier in Nederland verhardt het ook: Mikael uit Amsterdam zal waarschijnlijk samen met zijn moeder worden uitgezet naar Armenië, terwijl er tien jaar geleden nog een kinderpardon mogelijk was.

Het lijkt erop alsof in de wereld de politieke pestkoppen de wind in de zeilen hebben, en de verbindende, gematigde, barmhartige leiders het nakijken. Diplomatieke en verzoenende

krachten dreigen het onderspit te delven. De komende verkiezingsstrijd tussen Donald Trump en Camala Harris dreigt een ouderwets gevecht tussen zwart en wit te worden.

Ook in de Bijbel komen we vaak een zwart-wit wereldbeeld tegen. In het Oude Testament is het vaak het Noordelijke Israël tegen het Zuidelijke Juda. Of met z'n allen tegen de Filistijnen. In het Nieuwe Testament duurt die strijd voort in de vorm van de Joden tegen de Samaritanen. Of met z'n allen tegen de Grieken en of de Romeinen.

Maar er zijn in de Bijbel ook tegengeluiden te vinden tegen die verharding en polarisering, en vóór het slechten van grenzen en barrières. Elia is zo een verbindende leider. Hij is de profeet van het Zuiden, maar op de vlucht voor de droogte is hij in het Noorden verzeild geraakt, in Sarefat, ver van zijn eigen thuis. – bijna in het gebied van de heidenen dus. Wij horen dat niet meer zo, maar een lezer uit de oudheid heeft door dat het over een 'grensverhaal' gaat. Gaat dit over 'ons' of over 'hen'? Ook Jezus' verhaal van de genezing van de dochter van de Syro-Fenisische vrouw speelt zich af op deze locatie. Datzelfde Tyrus, waar Sarefat dichtbij ligt. Marcus benadrukt ook dat deze vrouw Syro-Fenisisch is, dus zo buitenlands als het maar kan zijn. 'Geen Jodin' bovendien, dus haar 'andersheid' is boven elke twijfel verheven.

In deze tijd zijn grensverhalen interessant, omdat ze ook de problematiek van deze tijd op scherp zetten: waar kiezen we voor? Gaan we mee in het 'wij-zij-denken', in de polarisatie, of geloven we nog in het afbreken van muren, inclusiviteit, over de grenzen heen durven stappen? Met welke strategie, op welke manier kunnen we de huidige situatie zo benaderen dat ze van een verlamdende, beangstigende woestijntocht, een doortocht wordt naar een nieuw land van opstanding uit de dood, waarin het licht van Gods Koninkrijk weer gaat schijnen? De Bijbelteksten van vandaag kunnen ons daarin de weg wijzen.

In 1 Koningen 17 komt Elia zelf als een vreemdeling - als een klimaatvluchteling zelfs - aan in Sarefat. Hoe zal hij daar ontvangen worden? Het feit dat hij door de Heer was gestuurd, was in dit 'buitengebied' waar hij een vreemdeling was, nog geen garantie voor een gastvrije ontvangst. De aanwijzingen van de Heer waren bovendien ook nogal vaag: "Ik heb een weduwe daar opgedragen je van voedsel te voorzien." Daar moet Elia het maar mee doen.

Hij ontplooit daarop dezelfde strategie als een vreemdeling: door een beroep te doen op de vriendelijkheid van een medemens, kan hij een band scheppen met degene die hem gastvrijheid zal verlenen. Het begint met iets simpels als een kommetje water en een stukje brood. Pelgrims die in deze tijd kunnen dat beamen: via de weg van de gastvrijheid worden onderlinge barrières geslecht. Daarna is het namelijk de beurt aan de weduwe die zijn verzoek inwilligt om haar verhaal te vertellen.

Het brood dat zij met Elia deelt, is haar laatste brood. In nood worden mensen juist vriendelijker en hulpvaardiger naar elkaar. Ook in hongersnoods- en oorlogsgebieden, zoals Gaza, delen mensen hun laatste goederen met elkaar. Verlenen elkaar onderdak en helpen elkaar. In tijd van nood weten mensen dat we elkaar nodig hebben. Maar hoewel het gaat om het laatste restje voedsel van deze vrouw en haar zoon, vraagt Elia om hem eerst te geven. Maar juist nu de weduwe deelt van het weinige dat ze heeft, zullen haar meel en haar olie niet opraken. Een wonderbare spijziging, net als bij Jezus: door in nood met elkaar te

volharden in het samen delen, in plaats van op egoïsme terug te vallen, zal er genoeg zijn voor iedereen.

Ook in het evangelie komen we deze strategie tegen. Alleen is de “man van God” hier nu niet de vragende partij, maar is het een naamloze, Syro-Fenisische vrouw die ten einde raad voor Jezus voeten neervalt, zeer ervan bewust dat zij ten opzichte van Jezus een vreemdeling is. Wetende dat zij en Jezus uit twee verschillende werelden komen, doet zij daarom een beroep op Jezus’ medemenselijkheid en smeekt hem bij haar dochter een demon uit te drijven.

De vrouw wil daarom Jezus’ beperkte focus op de “kinderen van Israël” openbreken. Zij doet dit door de beeldspraak van Jezus (kinderen en honden) over te nemen en er de ‘huishonden’ aan toe te voegen. Huisdieren profiteren, ondanks dat ze een andere soort zijn dan wij mensen, immers ook van wat er in het gezin aan voedsel, aandacht en liefde wordt uitgewisseld. De vrouw lijkt daarmee te accepteren dat Jezus haar volk tot ‘honden’ heeft gedegradeerd, maar keert dit beeld om en trekt tegelijk zichzelf en haar dochter zo heel slim dicht bij het ‘etno-familiale centrum’ van waaruit Jezus denkt. Dit is een schoolvoorbeeld van reframing. De vrouw breekt het frame van heidenen versus het heilige volk open tot een meer geschakeerd denkraam, waarin ook ruimte is voor mensen die hoewel zij anders zijn, ook een plaatsje kunnen krijgen. Zo, door grenzen af te breken, en de onderlinge uitwisseling van vriendelijkheid en barmhartigheid op gang te brengen, kwam de dochter van de Syro-Fenisische, net als de zoon van de weduwe van Serafat, weer tot leven, en als bijvangst versterkten deze opwekkingen bij hun moeders het vertrouwen in God en in de medemens.

Wat zeggen ons deze verhalen in het licht van de wanhopige situatie waarin de wereld zich bevindt? Met al haar klimaatverandering, oorlog en polarisatie? In de Bijbelverhalen vond ik geen kant-en-klare antwoorden, totdat ik in Trouw deze week een artikel las met een interview met de Engelse schrijfster Claudia Hammond. Zij was begonnen een ‘dagboek van vriendelijkheid’ bijgehouden op momenten dat zij het moeilijk had met haar vertrouwen in medemens. Ze probeerde oog te krijgen voor die kleine en grote momenten dat mensen wél aardig tegen elkaar kunnen zijn. Helaas is dat vaak tegen de achtergrond van een ellendige en egoïsme maatschappij. Bovendien heeft vriendelijkheid het tij niet mee. Je moet je immers niet de kaas van het brood laten eten. Je moet je eigen belangen veiligstellen. Niemand krijgt iets cadeau en je moet het zelf bevechten. Strengheid en assertiviteit lijken hoger te worden gewaardeerd in deze tijd. Vriendelijkheid is voor watjes en losers. Maar dat blijkt helemaal niet waar te zijn. Vriendelijke mensen zijn niet minder succesvol dan onvriendelijke.

Dit opende voor mij de boodschap van de Bijbelverhalen: Vriendelijkheid is de centrale as waarom het vandaag draait. Elia doet een beroep op de vriendelijkheid van de weduwe door haar om water en brood te vragen. De weduwe lijkt haar eigen belang en dat van haar zoon te schaden door haar laatste restje aan Elia te geven, maar uiteindelijk raken haar meel en haar olie niet op. Bovendien wordt haar zoon die stierf aan een ziekte, weer tot leven gewekt. Zij is dus geen loser, maar de winnaar van dit verhaal. Bovendien krijgt zijn haar vertrouwen in de mens en in God weer terug. In het evangelieverhaal haalt de Syro-Fenisische vrouw zichzelf en haar dochter over de band van de huisdieren binnen het

denkkader van Jezus. Met deze vriendelijkheid bereikt ze Jezus' gevoel van barmhartigheid, en redt het leven van haar dochter.

Vriendelijkheid is dus de weg. Christenen hebben in het verleden altijd successen geboekt door het vriendelijke, menselijke gezicht te zijn in een harde maatschappij. Laten ook wij die weg volgen. Misschien kunnen ook wij een vriendelijkheidsdagboek bijhouden. Maar beter lijkt het mij nog om een vriendelijkheidsdagboek te proberen zijn. Als de wereld ons weinig goeds te melden heeft, laten wij de wereld dan iets goeds melden: vriendelijkheid en medemenselijkheid bestaan. Vriendelijke mensen zijn geen losers, maar boeken ook succes, maar op een andere manier. Laten we strategieën bedenken waarop we onze doelen kunnen bereiken, maar daarbij de onderlinge sfeer, en vooral ons onderlinge gedrag – en ons gedrag naar onze medemensen – niet uit het oog verliezen. Kortom: dien God met een vriendelijkheid. Groet de kassière en de bladenman. Raap iets op dat een ander heeft laten vallen. Zorg dat je in het vriendelijkheidsdagboek van zoveel mogelijk mensen komt, en vooral van de mensen die het niet van je verwachten: de mensen die weten dat ze in deze maatschappij als tweederangsburgers worden versleten omdat ze vreemdelingen zijn. Want daarmee dienen we God en onze medemens, en dragen we bij aan Gods Koninkrijk.

Amen

- Pianospel/orgelspel
- Open ruimte
- Voorbeden
- Stil gebed
- Onze Vader
- Collectes
- 1014 Geef vrede door van hand tot hand
- Zegenbede
- 425 Vervuld van uw zegen